

Polder.blad

Januari 2010

natuurpunt

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 24 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening: **979-6399607-37** van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van de Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds Hobokense Polder"

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be

Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be

Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:

leden@hobokensepolder.be - webmaster@hobokensepolder.be

Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be

Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:

André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:

André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81

Gilbert Van de Velde, Van Traynellaan 28, 2660 Hoboken, 03/825.12.75

Foto voorkaft: Winter in de Hobokense Polder

Fotograaf: Luk Smets

Foto achterkaft: Merel mannetje

Fotograaf: Wim Dekelver

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?

Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, laatste info, ...

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde woensdag van de maand** om 19.30 u in **zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

2009: Een jaar van intense werking in het natuurgebied Hobokense Polder...

Beste lezer,

Hierbij alweer het laatste nummer van 2009...

Wat gaat het snel, of ben ik gewoon al een beetje oud aan het worden?

We mogen trots zijn op 2009, want dit jaar heeft Natuurpunt de kaap van 85.000 leden overschreden. Opnieuw een record. Het doet deugd dat er meer en meer mensen beseffen dat het twee voor twaalf is voor onze natuur... aan jullie allemaal een welgemeende bedankt!

Maar ook op onze eigen afdeling kunnen we trots zijn: het ledenaantal groeit gestaag. Op moment van schrijven is de kaap van 700 leden in zicht.

Nog belangrijker voor ons natuurgebied de Hobokense Polder is dat er dit jaar meer actieve leden waren die hun handen uit de mouwen gestoken hebben. Zo werd onze Goudklompjes-ploeg uitgebreid en zijn ze op sommige momenten zelfs met 15 mensen om delen van de Polder te beheren, beken op te ruimen, bomen te planten,... Zeker het vermelden waard is het groene hart van onze jongeren die met enorm enthousiasme niet bang zijn om hun handen uit de mouwen te steken! In totaal werd er door onze vrijwilligers meer dan 500 uren gewerkt in de Polder en werden er meer dan 2000 bomen en struiken geplant. Ook de stal voor onze paarden en runderen werd afgewerkt, zodat de dieren kunnen schuilen wanneer ze dat willen. Verder werden er onderhoudswerken aan het wandelpad uitgevoerd zodat de vele wandelaars kunnen genieten van ons stukje natuur. We zijn al volop aan het denken hoe we het rolstoelpad kunnen uitbreiden.

Dankzij al onze inspanningen blijft onze Polder niet langer een verborgen pareltje. Meer en meer ontvangen we de vraag vanuit verschillende kanalen om te mogen filmen in onze Polder. Mits de nodige vergunningen en afspraken zijn dit jaar o.a. de mensen van "Zone Stad" komen filmen en is onze Polder als decor gebruikt voor een promotiefilmpje ivm de tentoonstelling "Kamers vol kunst in 17de-eeuws Antwerpen".

Steeds meer verenigingen, scholen, zelfs firma's vragen onze natuurgidsen hen door ons prachtig natuurgebied te loodszen. Onze dank gaat uit naar de gidsen, die gedurende het jaar ontelbare meermaals de schoonheid van de Polder tonen aan deze groepen.

Ik wens al onze lezers en hun familie een gelukkig, groen en gezond 2010 toe.

Danny

*Winterpret
voor onze
Konikpaarden
December 2009
Foto: André
Van Langenhove*

Inhoudstafel

Colofon	2
Editoriaal	3
Kalender	4
Algemene ledenvergadering	9
Onze sponsors	9
Natuurbeheer:	
- Onze Goudklompjes actief!	10
- Holder de bolder in de Polder	11
- Paddenraapactie	12
Natuurbeleid:	
- Klimaatop in Kopenhagen	13
Natuurstudie:	
- Vogeltrektellingen	14
- Waarnemingen in de regio	19
Natuureducatie:	
- Biodiversiteit : De merel	21
- Ankona Ontmoetingsdag	24
In de schijnwerper	
- De HP in de Antwerpenaar	25
Terugblik:	
- Dag van de Natuur	26
- Mollendaalbos	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.
Enkele foto's werden van internet
geplukt.

Zaterdag 9 januari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 - jonckheeredesmedt@gmail.com

Riet maaien - Foto: Luk Smets

We kunnen ieders hulp gebruiken om het natuurbeheer uit te voeren: jong en oud, man en vrouw, ...

Een greep uit de uit te voeren werken voor dit najaar:

- maaien en afvoeren van maaisel
- onderhoud wandelpaden
- verwijderen van exoten
- verwijderen van sluikestort

Vele handen maken het werk lichter en geven ook een fijne

sfeer. Dus welkom.

Afspraakplaats: Schroeilaan (straat naast de spoorweg) aan de container naast firma Procap

Er wordt gewerkt van 10u tot 13u
Meebrengen: werkhandschoenen en stevige schoenen of laarzen.

Danny zorgt steeds voor een lekkere koffiekoek en een tas koffie.

Opgelet: nieuwe uuuregeling: we werken van 9 u tot 13 u !!!

Weekend 16 en 17 januari

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder en langs de Schelde

Info: André Van Langenhove, 03/288 00 81 – 0486/82 68 22

Elke winter organiseert het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek zes watervogeltellingen in Vlaanderen (midmaandelijks in de periode oktober-maart). Bij elke telling worden alle aanwezige watervogels geteld in zoveel mogelijk gebieden.

Doel:

- informatie verzamelen over de aantallen, de verspreiding, numerieke trends en habitatkeuze van overwinterende watervogels in Vlaanderen
- het creëren van een referentiekader voor de interpretatie van

- telresultaten op regionaal of gebiedsniveau
- bijdrage leveren aan internationaal monitoringproject "International Waterbird Census"

Al verschillende jaren nemen we in Hoboken deel aan deze tellingen. Wil je meer info over zo'n telling, neem gerust contact op met André.

Praktisch: Bel of mail even naar André voor juiste dag en afspraakuur. Meebrengen: warme, waterdichte kledij, verrekijker. Mailadres: andre.van.langenhove@base.be

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (5 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Woensdag 20 januari om 19.30 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!

Alle geïnteresseerden welkom!

Zaterdag 30 januari om 10.15 u

Boottocht op de Schelde

Gids: Erika Van den Bergh

Info: Luk Smets, 03/289 73 66 - luk.smets@telenet.be

Foto: Hugo Blockx

De herfst is nauwelijks in het land en toch willen we je nu al warm maken voor een winterse boottocht op de Schelde. Vorig jaar bracht de Jan Plezier 4 ons via de Rupel helemaal naar het Zennegat, onderweg konden we genieten van de natuurpracht van de rivier die tijdens de winter bezwommen wordt door duizenden watervogels.

Nu varen we met de grotere boot, de Jan Plezier 2 heen en weer op de Schelde. Eerst met laag water richting Baasrode en dan terug met opgaand getij richting Schelle. Het stukje Schelde dat we bevaren wordt door velen beschouwd als het mooiste stuk rivier van West-Europa. De brede slikplaten en de metershoge schorren glijden aan ons voor

voorbij. Onderweg varen we voorbij pittoreske dorpen, zoals het mooie Rupelmonde. We gaan de nieuwe Scheldebrug onderdoor langs de nieuwe skyline van Temse om dan via Mariekerke en Sint-Amands Baasrode te bereiken.

Op de Jan Plezier 2 kunnen een 150 passagiers mee. Wacht echter niet te lang om in te schrijven. Deze boottocht is immers een samenwerking tussen de Natuurpuntafdelingen Aartselaar, Hobokense Polder, Klein-Brabant en Rupelstreek.

Onze gids aan boord is Erika Van den Bergh. Erika is medewerkster van het INBO en zij heeft de rivier al heel lang in haar hart gesloten.

Praktisch:

Afspraak om 10.15 u (stipt) aan de veersteiger, einde Tolhuisstraat te Schelle

Meebrengen: winddichte en warme kledij, verrekijker, telescoop, fototoestel, picknick. Drank is te koop op de boot, alsook soep.

Inschrijven kan tot 23 januari door een **storting van 12 euro (volw.) of 8 euro (-16 jarigen) op rekening 979-6399607-37 van Natuurpunt**

Hobokense Polder met vermelding "Boottocht Schelde", het aantal personen en je telefoonnummer.

Wacht vooral niet te lang om in te schrijven, het aantal deelnemers is immers beperkt tot 150 personen.

Terug in Schelle: omstreeks 15.30 u

Foto: Hugo Blockx

Jan Plezier 2

Februari/maart:

Paddenraapactie op de Scheldelei en omliggende straten in Hoboken

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 - jonckheeredesmedt@gmail.com

In februari en maart organiseert Natuurpunt Hobokense Polder al vele jaren elke dag – bij gunstige weersomstandigheden voor amfibieën (dit is bij vochtig en niet te koud weer) - raapacties van overtrekkende padden, kikkers en salamanders in de straten naast de Hobokense Polder. We helpen deze dieren bij het vallen van de schemering. Alle hulp hierbij is dan welkom !

Een uitgebreider artikel vind je elders in Polder.blad.

Meebrengen: een zaklamp en indien mogelijk een fluorescerend vestje of een fluobandje. Wij bezorgen je bij deelname een mooie kleurenfolder met heel veel wetenswaardigheden en prachtige foto's over deze amfibieën.

Info: Wil je hieraan meewerken of wil je meer info, neem dan contact op met Danny Jonckheere.

Alpenwatersalamander - Foto: Peter Hofman

Zaterdag 6 februari om 20 u

Gezellig samenzijn en algemene vergadering van onze vzw Het jaar in woord en beeld en vertoning "Home"

Organisatie: de bestuursploeg

De afdeling is de spil van het verenigingsleven van Natuurpunt. Daar gebeuren de natuurbeheerswerken, de natuurstudie-activiteiten, cursussen en uitstappen. Een afdeling als Hobokense Polder wordt gevormd door mensen zoals jij en wij, die zich betrokken voelen met hun omgeving en aan hun kinderen en kleinkinderen een boeiende leefomgeving willen doorgeven.

Op 6 februari houden we onze jaarlijkse ledenbijeenkomst met algemene vergadering van onze vzw. Uiteraard zijn er wat verplichte nummertjes zoals de jaarrekening en begroting (zie verder in dit nummer). Maar dank zij moderne technieken maken we er een mooie voorstelling van. Het **jaaroverzicht 2009** zal u gepresenteerd worden in de vorm van een commentarierende (computer)diashow.

We willen ook ons **bestuur versterken !!!** Ben je kandidaat-bestuurslid, geef dan je naam door aan de voorzitter of de penningmeester.

Zaterdag 13 februari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 of Wim Mertens, 03/216 93 62

Verdere info: zie zaterdag 9 januari

Weekend 13 en 14 februari

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder en langs de Schelde

Info: André Van Langenhove, 03/288 00 81 – 0486/82 68 22

Voor verdere praktische afspraken: zie kalender 16 en 17 januari

Zondag 14 februari om 8.15 u

Wandelen in het krekengebied van het Meetjesland

Extraatje: bezoek aan oesterzwamkwekerij

Gids: Vm: Luk Smets – Nm: Bart Vandevoorde

Info: Ria Thys, 03/289 73 66 – ria.thys@telenet.be

Vandaag rijden we naar het Meetjesland ten noorden van Eeklo. Natuur is hier geen ijdel woord. Deze streek is uitgestrekt en bezit nog enkele pareltjes van natuurgebieden. Er is niet alleen de bosgordel tussen Oosteek-

Na het jaaroverzicht en een korte blik op onze planning voor 2010, kijken we naar de **klimaatfilm "Home"**. 200 000 jaar. Meer had de mens niet nodig om het fragiele evenwicht op aarde - het resultaat van bijna vier miljard jaar evolutie - te verstoren. In meer dan vijftig landen registreerde de Franse fotograaf Yann Arthus-Bertrand de wereld onder zich. Met deze adembenemende en nooit eerder vertoonde beelden toont hij de schoonheid van de aarde, de relatie die wij met onze aarde hebben en het gevaar waarin onze planeet verkeert. Hij deelt zowel zijn bewondering als zijn bezorgdheid met de kijker.

Traditioneel zorgt onze trouwe kookploeg voor zeer feestelijke **hapjes en drankjes**. Waarvoor nu reeds onze dank.

Praktisch: 20 u in Zaal Moretus, Berkenrodelaan, Hoboken. Inkom en hapjes gratis. Voor meer inlichtingen zie verder in Polder.blad.

lo en Maria-Aalter die zich uitstekend leent als wandelgebied.

Er zijn ook de prachtige krekens in het noorden, oude overstromingsgebieden van 'De Honte' of Westerschelde. Maar ook tussen de bossen

en de krekken liggen tal van pareltjes waar kleine natuurreservaten ont-plooiën tot stukjes natuur om van te genieten, zonder dat de mens het al te veel kan beschadigen. Nergens in het Meetjesland is de invloed van de zee zo tastbaar aanwezig als in het krekengebied. Vanaf de 12de eeuw drong de zee hier regelmatig binnen. Daarbij werden telkens nieuwe lagen vruchtbare klei afgezet en werden geulen uitgeschuurd in het landschap. Het bewijs hiervan zie je nog altijd aan de talrijke krekken die meestal gevuld zijn met zilt (zout) water.

Er overwinteren duizenden kolganzen en grauwe ganzen in de polder, alsook honderden kleine zwanen en rietganzen. Slechtvalk, blauwe kiekendief en smelleken zijn typische overwinterende roofvogels. Het grootste reservaat binnen het Meetjeslands Krekengebied is het Leopoldkanaal. Het kanaal is niet enkel van belang als (ecologische) verbinding tussen de Asseneedse krekken en de krekken van Sint-Laureins. Het vormt tegelijk de hoofdslagader voor de afwatering binnen het gebied. De bermen van het Leopoldkanaal worden beheerd door een schaapherder.

In de voormiddag verkennen we het gebied van de **Boerekreek**. We starten in Sint-Jan-in-Eremo, het dorpje met tegelijk de mooiste én de minst toepasselijke naam van Vlaanderen. "In Eremo" betekent immers "in de woestijn", terwijl het

dorp omgeven is door krekken. We wandelen langs de Bentillekreek, de Oostpolderkreek en de Boerekreek, met haar 39 ha de grootste van het Meetjesland. Deze stille waters zijn pleisterplaatsen voor zeldzame vogelsoorten. In de verte domineert de toren van de Watervlietse "kathedraal van het noorden" het uitgestrekte polderlandschap.

's Middags gebruiken we onze picknick in **De Zwamhoeve** in Sint-Jan-in-Eremo. De eigenaars Nicole en Johan Plasschaert verwennen ons met een heerlijke verse oesterzwammensoep (wij bezorgen je het recept van deze lekkernij). Na de picknick bezoeken we de oesterzwamkwekerij.

Om 14 u haalt Bart Vandevoorde, voorzitter van Natuurpunt Meetjeslandse Krekken ons op voor een tocht door de omgeving. We bezoeken een aantal gebieden in functie van de aanwezige vogels. Misschien kunnen we zelfs net de grens over om een **aantal natuurontwikkelingsgebieden** zoals de Sophiapolder en de Blikken nabij Oostburg te bezoeken. Ofwel wordt het Assenede en Boekhoute waar we de Vliet, Grote geul, Rode polder, Nicasiuspolder en Rode geul aandoen op zoek naar ganzen (kolgans, toendrarietgans,

Kolgans

grauwe gans) en misschien nog een restje kleine zwanen. Het is ook altijd uitkijken naar eendjes en leuke roofvogels als slechtvalk, blauwe kiekendief en smelleken.

Praktisch: we vertrekken met auto's op basis van kostendelend samenrijden (0,05 euro/km) om 8.15 u op de Kioskplaats in Hoboken. Meebrengen: picknick, verrekijker, laarzen!!!, warme kledij. Te wandelen afstand: voormiddag: 8 km – namiddag: zeer korte wandelingetjes. We zijn terug in Hoboken omstreeks 18.30 u.

Deelnameprijs: **5 euro per persoon** (soep, bezoek oesterzwamkwekerij en de vergoeding voor de namiddag-gids inbegrepen). Mag afgerekend worden bij het vertrek.

Voorinschrijven is noodzakelijk en kan tot woensdag 10 februari. Bel of mail even naar Ria.

Zondag 7 maart om 8.45 u

Daguitstap naar het Land van Waas

Gids: Vm: Sylvain Lockfeer – Nm: Johan Hessels

Info: Ria Thys, 03/289 73 66 – ria.thys@telenet.be

Vandaag trekken we opnieuw naar Oost-Vlaanderen en verkennen de regio van de Natuurpuntafdelingen van Waasland Noord.

In de voormiddag maken we een wandeling in de buurt van **Meerdonk** door een kleinschalig krekkenland-schap, een rest van veelvuldige overstromingen die de streek teisterden vanaf de 14e tot en met de 19e eeuw.

Uitgestrekte waterpartijen met rietkragen, wielen en een zeer oud dijkpatroon sieren het landschap. De kleinschaligheid van het landschap biedt een bijzondere belevingswaarde aan de bezoeker. Rietvogels zoals de rietgors, kleine karekiet, rietzanger, bosrietzanger en bruine kiekendief zijn jaarlijks van de partij (al zijn de genoemde zangvogels nu nog in warmere oorden).

Blauwe reiger - Foto: Jan Rose

Een kleine kolonie blauwe reigers houdt regelmatig vlieg oefeningen in de buurt. Sylvain Lockefeer van Natuurpunt Meerdonk is onze gids.

We picknicken in het Natuurhuis Panneweel (warme dranken of iets pittiger, zoals gageleer e.a. zijn te verkrijgen).

In de namiddag hebben we een afspraak met natuurgids Johan Hessels. Hij wandelt met ons in het **Molsbroek** in Lokeren. Dit domein van 80 ha is het grootste beschermde natuurgebied van de Durme-streek. Het is bij de natuurliefhebbers vooral gekend als een paradijs voor vogels, maar er groeien ook prachtige moerasplanten. Doorheen en omheen het reservaat slingert zich een geasfalteerde wandeldijk van 5 km lengte. Deze biedt de wandelaar een prachtig uitzicht op de rijk geschakeerde natuur.

Praktisch: we vertrekken om 8.45 u stipt op de Kioskplaats in Hoboken (kostendelend samerijden aan 0,05 euro/km). Terug in Hoboken omstreeks 18 u. Wandellafstand: voormiddag: 6 km – namiddag: ca 5 km Deelname in de onkosten: 2 euro (af te rekenen bij vertrek) Meebrengen: picknick, warme kledij, waterdichte stevige wandelschoenen, verrekijker. Info: Walter Decoene, walter.decoene@pandora.be - 0487/68 29 45 **Inschrijven is noodzakelijk!** Bel of mail naar Ria Thys, 03/289 73 66 – ria.thys@telenet.be

Watervogels in het Molsbroek
Foto: Luk Smets

Weekend 13/14 maart

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder en langs de Schelde

Info: André Van Langenhove, 03/288 00 81 – 0486/82 68 22

Voor verdere praktische afspraken: zie kalender 16 en 17 januari

Zaterdag 13 maart om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03

Verdere info: zie zaterdag 9 januari

Woensdag 17 maart om 19.30 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!

Alle geïnteresseerden welkom!

Zondag 21 maart om 9.30 u

Lentekriebels in de Hobokense Polder

Gidsen: Siegfried Calberson en Leentje Toussaint

Info: Annie Vandeweyer-Van Zwieten, 03/828 37 60

Met het begin van de lente starten we ook weer met de maandelijkse wandelingen in de Hobokense Polder.

Tijd dus om te kijken naar de voorjaarsbloei, de bloei van wilgen en andere bomen, tijd ook om de eerste zangertjes te beluisteren die terug zijn van weggeweest en voornamelijk

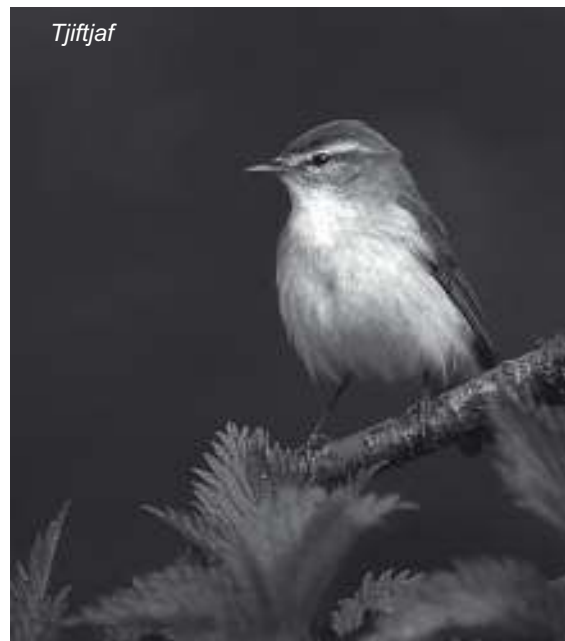
om te genieten van een fijne wandeling samen met mensen die van de natuur houden.

Praktisch:

Afspraak aan station Hoboken-Polder, einde Berkenrodelei om 9.30 u. Einde omstreeks 12.30 u. Meebrengen: laarzen en verrekijker.

Kievit - Foto: Wim Dekelver

Tjiftjaf

Algemene vergadering Hobokense Polder vzw

Op 6 februari 2010 gaat de jaarlijkse algemene vergadering van onze vzw door. Al onze leden zijn hierop uitgenodigd. Ieder Natuurpuntlid van onze afdeling is immers statutair toegetreden lid van onze vzw. Onze vereniging heeft echter ook stemgerechtigde leden nodig. De drempel om stemgerechtigd lid te worden ligt echt niet hoog. Stuur een briefje of mailtje aan onze voorzitter met je kandidatuur. Enige voorwaarde om aanvaard te worden is dat je lid bent van onze afdeling.

Agenda:

- Aanvaarding van nieuwe stemgerechtigde leden, eventueel ontslagen van stemgerechtigde leden.
- Jaaroverzicht 2009 aan de hand van een uitgebreide diashow.
- Financieel verslag 2009.
- Begroting 2010.
- Jaarvoorblik 2010.
- Verkiezing nieuwe bestuursleden. Voel je je geroepen onze bestuursploeg te versterken, aarzel dan niet je naam op te geven aan Danny Jonckheere of Luk Smets (zie blz 2).
- Rondvraag.

Na het "officiële" gedeelte genieten we van de klimaatfilm HOME. Onze kookploeg zal ons traditioneel verwennen met hapjes en drankjes. (voor praktische schikkingen zie kalender 6 februari)

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel Hobobikes BVBA, Kapelstraat 137 2660 Hoboken Tel. 03/ 827 58 47
BVBA Javebo, J. Stormstraat 29 2660 Hoboken Tel. 03/827 46 05
Verzekeringen en beleggingen Alert N.V., Kioskplaats 60 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50
Victor Van den Eede en Zonen, Houthandel, Oudestraat 101 2660 Hoboken Tel. 03/827 56 84
Verzekeringskantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48
Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81/83 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
Bacob-Dexia Bank, Kioskplaats 62 2660 Hoboken Tel. 03/827 51 53
Centrale verwarming en sanitair Lamberechts bvba, Jan Van de Wervelaan 39 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75
Schoonheidsinstituut "De Lelie", Lelieplaats 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 16
Beenhouwerij Van Der Keere, Kapelstraat 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01
Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelsstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
Firma Procap, Plastieken dopjes, Schroeiilaan 15 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00
Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96
Aan tafel BVBA, Fried Denayer, Pierre Van Den Eedenstraat 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28
De Blauwe Hond NV, Boombekelaan 1 2660 Hoboken Tel. 03/260 90 75
Gereedschappen Den Draaiboom, Antwerpsesteenweg 156-160 2660 Hoboken Tel. 03/828 57 04

Een woensdag met de GOUDKLOMPJES in de Polder 18 november 2009

Een ooggetuige vertelt:

Woensdag 18 november.

Na een weekje rust, vliegen we er terug in. Op 11 november konden we onze mentors (Gilbert en André) overtuigen om eens een woensdag aan de haard door te brengen !!

Het weer is goed, de stemming zit er in, met grappen en grollen wordt het materiaal ingeladen en vertrekt de eerste groep naar de oude spoorweg. 9.25 u, Adri, Anke, Franz, Gilbert, Karel, Michel en Paul stappen er gezwind vandoor.

Roger blijft achter om de gasten van SIBLO (A Leyweg) en een jongeman plus begeleider van de Passage op te vangen.

André D komt met zijn fiets aan-

gehobbeld en vervoegt de andere Goudklompjes aan de spoorweg.

9.40 u. de jongeren komen al joe-lend via de voetgangersbrug over de spoorweg de zandweg van PROCAP opgestommeld. Juf Diane met stagiair en 11 jongeren zijn er duidelijk klaar voor...

Aangekomen aan de spoorweg, ter hoogte van de oude Aciérie, vliegen we er met de jongeren in. De grashopen, die nog niet weggewerkt waren door de maaiploeg van Natuurpunt, moeten eerst weggewerkt worden.

De jongeren, blakend van werklust hebben deze klus in minder dan één uur geklaard.

Ondertussen hebben ook Leen en André VL zich bij de werklustigen aangesloten.

Na een koffie en versnapering (ons Anke was jarig), vliegen we er terug in.

De druk ligt nu op de schouders van Michel (de boomzager). Met z'n allen versjouwen we de takken en stronken die hij wegzaagt.

Michel, steeds kauwend op bubbeltgum, ligt in de bovenste schuif van de jongeren. Zij vinden zijn verfranst Antwerps zeer grappig.

Tegen 11.30 u. is de Violiergracht voor een groot stuk vrijgemaakt. De jongeren van SIBLO + Karel, Adri, Leen, André D en André VL moeten stoppen en doorgaan.

De achterblijvers lunchen en snoepen nog wat van de traktatie van de jarige Anke.

Alle Goudklompjes op een rijtje

Dan nog wat opruimen, de laatste stronken verwijderen en dan houden ook zij het voor bekeken. Het begint te overtrekken en te waaien.

Materiaal inladen, naar de container

bij Procap, alles uitladen en proper maken en deze woensdag zit er weeral op.

Moe maar voldaan fietsen de overblijvers naar huis.

Nog drie weken zwoegen aan de spoorweg en dan kunnen we een andere regio aanpakken. Wat kan het leven aangenaam zijn in de natuur! En ..... nu een heerlijk stortbad.

Holder de bolder, 8 ton gebrul in onze Polder ?!

Danny Jonckheere

De regelmatige bezoeker van de Polder zal misschien wel gemerkt hebben dat er de voorbije maanden ook met zware machines gewerkt is.

Dankzij de droge zomer was het dit jaar mogelijk om plagwerken uit te voeren ter hoogte van Rallegat oost en west.

Aan het Rallegat-west hebben we ter hoogte van het KIJK punt de voorkant en de rechterkant aangepakt. Met het vrijgekomen zand hebben we een talud aangelegd, die we in de komende jaren zullen trachten in te richten als een zwaluwenwand (of ijsvogelwand).

Wat betreft Rallegat-oost, hebben we hier en daar kleinschalig geplagd en voor het kijkscherm een iets dieper stuk gecreëerd.

Tenslotte werd er een gracht gegraven aan één van de graslandjes ter hoogte van de spoorlijn. De talud werd beplant met 100 beukenbomen en we hopen dat de gracht dienst zal doen als extra voorplantingsplaats voor allerlei amfibieën.

Hopelijk kunnen we volgend jaar al genieten van de mooie resultaten van deze werken.

Foto: Guy Borremans

Paddenraapactie aan de rand van de Hobokense Polder.... Helpende handen gevraagd !

Coördinatie: Danny Jonckheere

Na hun winterslaap denken onze amfibieën alleen aan...paren. Maar op hun tocht naar de voortplantingspoel vallen heel wat verkeersslachtoffers. Help samen met ons de amfibieën op weg naar hun geboortepoel!

Bij onze inheemse amfibieën loopt de biologische wekker af na de eerste buien met hogere temperaturen (vanaf 7 graden). Meestal in de maand februari, maar de afgelopen jaren worden padden, kikkers en salamanders soms vroeger wakker. Bij duisternis en regen en hoge vochtigheid kruipen deze nuttige dieren uit hun schuilplaats en trekken instinctief naar water.

Wie geluk heeft, kan zonder problemen naar een voortplantingspoel trekken. De iets minder fortuinlijke dieren moeten soms een verharde weg oversteken en het alsmear toenemende verkeer trotseren. Waakzame natuurliefhebbers vinden soms plaatsen waar tientallen dieren verminkt of dood op het asfalt liggen.

Al vanaf het jaar 1985 zijn we in de Hobokense Polder bezig met het organiseren van paddenoverzetacties om onze padden en kikkers een veilige oversteek te garanderen.

De maanden februari en maart zijn de maanden dat de padden, kikkers en salamanders hun voortplantingspoelen opzoeken om daar een partner te vinden. Dit gebeurt langs de zeer drukke straat, Scheldelei en de achterste straten van Polderstad en ook aan de drukke Schroeilaan, die ze dan moeten oversteken.

Het is hier dat we deze dieren een handje helpen om de straat over te steken. De dieren worden actief in hun wandeltocht rond 19 u en dit tot

ca. 22 u. Bij regenachtig weer kan dit soms wel wat uitlopen.

Dus we hebben jullie hulp zeer hard nodig om een helpende hand toe te steken.

Voor verdere info bel of mail Danny Jonckheere: 0478/33 24 27 of jonckheeredesmedt@gmail.com

Hier nog even een terugblik van de laatste 16 jaar:

Jaar	Levend overgezet	Dood aangetroffen
1994	488	108
1995	122	4
1996	443	6
1997	145	53
1998	125	23
1999	150	14
2000	191	34
2001	242	33
2002	124	85
2003	193	44
2004	245	63
2005	286	85
2006	534	98
2007	358	58
2008	166	80
2009	275	85

Klimaattop in Kopenhagen

Drie moedige Vlaamse jongelui reisden van Knokke naar Kopenhagen ... met een go-cart.

Tinne Van den Bossche kennen we in onze afdeling zeer goed. Ze was de motor van de ludieke voetbalwedstrijd op onze grote Petroleum-Zuid-dag dd 15 februari 2009. En samen met haar vrienden nam zij ook deel aan de petitieoverhandiging in Brussel op 8 april.

We geven je graag wat meer info over hun avontuurlijke reis.

Koen, Tinne en Lieselot: dat zijn de namen van de drie Vlaamse twintigers die enkele weken geleden het plan opvatten om de reis naar de klimaatconferentie in Kopenhagen CO2-neutraal af te leggen. Een fiets lag hen iets te veel voor de hand, daarom kozen ze voor een go-cart. Zo eenvoudig het stoutmoedige plan geboren was, zo vlug moesten ze aan de slag voor de uitwerking ervan. Want de tijd drong, aangezien "the road to Copenhagen" meer dan 1000 kilometer lang is ...

In Knokke konden ze een tweedehands-go-cart op de kop tikken. Samen met wat bagage, proviand en enkele led-lichtjes voor een goede zichtbaarheid op de weg, was alles in gereedheid gebracht om de tocht aan te vatten. En zo geschiedde op een regenachtige dinsdagochtend, 24 november.

Met hun onderneming wilde het drietal letterlijk de klimaatproblematiek onder de mensen en in het alledaagse leven brengen. De discussie losmaken, mensen inspireren, de geesten beroeren, tonen dat het anders kan, ... dat was het doel van de reis.

En dat bleek te lukken, zo vertelde Koen: "Onze go-cart trok veel aandacht en dat maakte deze actie zeer zichtbaar. Het lokte reactie uit. Mensen bleven stilstaan, stelden vragen en wensten ons een goede reis."

Niet enkel de manier waarop de drie vrienden naar Kopenhagen trokken, lokte heel wat positieve reacties uit. Ook hun keuze om bij het vallen van de avond vrank en vrij bij de mensen aan te bellen met de vraag om een bed voor de nacht, maakte heel wat los.

"s Avonds belden we aan op zoek naar een warme plek voor de nacht", vertelde Tinne. "De ontmoetingen en gesprekken die bij het diner en bij het ontbijt ontstonden, waren meestal superboeiend. We doorbraken even de alledaagse gewoontes van de mensen waar we logeerden. Wij waren zeer dankbaar, maar ook zij waren vaak dankbaar dat we bij hen zijn komen aankloppen. In Zutphen fietste onze gastvrouw een heel eind mee op de go-cart en ze sprak intussen alle voorbijgangers enthousiast aan over wat we aan het doen waren. De meeste mensen stonden echt open voor ons initiatief en ondersteunden onze oproep voor wereldwijde ambitieuze klimaatdoelstellingen."

„En dat Sinterklaas in het land was, voelden we ook onderweg”, vulde Lieselot aan. "Niet alleen onze gastvrouwen en -heren, maar ook geboeide winkeliers en enthousiaste klanten schonken ons na een aankoop vaak nog wat extra proviand. Zo werd rantsoeneren echt wel moeilijk. Alleen vlees konden we gedisciplineerd afslaan."

Uit het dagboek van de drie:

"De reis was heel mooi, soms koud, soms nat, maar altijd interessant. We ontmoetten heel verschillende mensen en kregen enorm veel positieve reacties. Mensen die ons in huis namen, vol propten met lekkers, een bemoedigend woordje, een enkele schuchtere middebringer, een stukje meefietsten, ... Waar we passeerden is het klimaatthema op de baan én in heel wat huiskamers gebracht.

We zijn ondertussen al een paar dagen in Kopenhagen. Zaterdag namen we deel aan de zeer sfeervolle betoging van Friends over the earth, een levendige blauwe stroom mensen door de straten van Kopenhagen. In de namiddag was er een hele grote internationale betoging, waar we eveneens met onze car, die intussen eerder als huis aanvoelt, de show stalen. De meeste mensen hier kennen geen go-car, hij charmeerde menige menigte, pers en journalisten!

Er is een alternatief klimaatforum in volle gang (letterlijk), waar de hele dag door (ook op zondag) hard gewerkt wordt. We volgden al boeiende workshops, gedreven en gepassioneerde mensen die je tot diep in je hart raken."

Vogeltrektellingen in de Hobokense Polder

Luc Van Schoor

Vogeltrek fascineert vogelaars. Het is een vaak onvoorspelbaar fenomeen met soms verrassende waarnemingen, spannende soorten of massale trekbewegingen. In West Europa worden er op sommige plaatsen al gedurende tientallen jaren trektellingen verricht, zowel

Telgegevens leiden tot nieuwe inzichten

Trektellen is niet alleen interessant voor de waarnemer, maar geeft ook inzicht in veranderingen van populatiegrootte en in processen die schuilgaan achter het fenomeen "vogel-

en telpost vind je een overzicht van de vogeltrektellingen. Je vindt er dagtotalen en jaartotalen per telpost, overzichtskaarten per soort en per telpost en zo veel meer.

Hoogtepunten van het trektellen zijn de jaarlijkse simultaantellingen in oktober in het kader van Eurobirdwatch. In 2009 gingen deze door op 3 en 25 oktober. Bij zo'n simultaantelling worden zoveel mogelijk telposten bemand.

Per telpost is er een vaste medewerker die met paswoord en account de gegevens per teldag kan invoeren.

Telpost Hobokense Polder

Voor onze eigen trektelpost Hobokense Polder voert Luc Van Schoor sinds 2006 die gegevens in. In principe wordt er vanaf begin oktober tot begin november vanop de Scheldedijk langs de Hobokense Polder geteld van zonsopgang tot de middag, wat neerkomt op 4 à 4½ uur. Tijdens de tellingen werd Luc regelmatig bijgestaan door verschillende waarnemers en notulisten die verderop in het dankwoordje worden vernoemd.

Van 2006 tot 2009 werden langs de **Hobokense Polder** gegevens van 83 trektellingen genoteerd gedurende totaal 280.55 teluren, als volgt verdeeld :

2006: 23u40

2007: 71u05

2008: 94u25

2009: 91u45

Wat teluren betreft, komen we in 2008 en 2009 respectievelijk op de plaatsen 125 en 128 van totaal ca 400 telposten. Onbetwiste recordhouder is telpost Anderstad bij Lier met zo maar eventjes 2621u32 in 2009. Maar ook deze gigant was kleintjes begonnen met slechts 16u30 teluren in 2002.

Vanaf 2008 staan we in oktober/november regelmatig in contact met telpost Kruibeekse Polder die zowat 5 km zuidelijker haar vaste standplaats heeft langs de linker Scheldeoever.

Trektelpost op de Scheldedijk
Foto: Luc Van Schoor

voor zeetrek als landtrek. Plaatsen als Falsterbo of de Bosporus – en tegenwoordig ook Eilat (Israël) of Veracruz (Mexico) zijn het mekka voor mensen die massale trek willen zien. Maar ook in eigen land zijn er volop mogelijkheden om vogeltrek te beleven: in het voorjaar vooral gestuurde trek langs de kust, in het najaar ook in het binnenland. Het opstarten in 2003 van de Nederlandse website www.trektellen.nl leidde in korte tijd tot een opleving van trektelactiviteiten. Deze website mag zich de laatste jaren verheugen in een grote belangstelling, vooral in Nederland en België (onder impuls van Natuurpunt), maar ook in Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitsland, Spanje, Portugal en Denemarken. Dit succes is vooral te danken aan de snelle terugkoppeling die internet mogelijk maakt. Na afloop van een telling kun je heel snel zien wat er in de rest van het land (en daarbuiten) is gezien en hoe de eigen resultaten zich daarmee verhouden.

trek". Er zijn veel aanwijzingen dat de timing van trek, onder invloed van het opwarmend klimaat, aan veranderingen onderhevig is. Zo zien we de laatste jaren dat veel zomervogels in de lente vroeger terugkeren naar hun broedplaatsen.

Trektellingen lenen zich er dus goed voor om veranderingen in doortrekpatronen over langere termijn zichtbaar te maken.

Trektellen in Vlaanderen

Meer dan de helft van de in Vlaanderen voorkomende vogelsoorten zijn trekvogels. Velen passeren hier alleen in voor- en najaar, anderen komen hier enkel broeden of overwinteren

In Vlaanderen zijn er tientallen trektelposten waar de vogeltrek regelmatig en ook intensief (vooral in oktober) opgevolgd wordt. Heel wat telposten worden wekelijks bemand en al die resultaten vind je op de website www.trektellen.be. Per land

Tussen beide telposten worden geregeld SMS-jes verstuurd naar aanleiding van leuke of zeldzame waarnemingen. Zo kan het gebeuren dat bv. Kleine zwanen en Blauwe kiekendief enkele minuten later langs Kruibeekse Polder worden waargenomen door Erik Van Bogaert, Johan Colman e.a.

Trekbewegingen

Bij matige zw tot w.wind volgt een merendeel van de zangvogels de trekbaan langs Linkeroever.

Bij het noteren van de aantallen maakten we geen onderscheid tussen de vogels die langs LO

doortrekt, wordt gemist. Daarenboven zien we de vogels boven de HP meestal in tegenlicht wat de determinatie zeker niet vergemakkelijkt. We hebben ook de indruk dat een niet onbelangrijk aantal doortrekkers iets oostelijker langs de HP overvliegt om nabij de jachthaven van Hoboken of wat zuidelijker de Schelde over te steken.

Als we de soortgegevens van andere telposten vergelijken, zien we dat het aantal trekvogels dat over de Kempen en Limburg doortrekt, een stuk hoger ligt dan die van de Hobokense Polder.

Dat geldt o.a. voor roofvogels, leeuweriken, lijsters en vinken.

bomen langs de Schelde ten zuiden van Burcht is het zicht op de vogel-trekbaan langs Linkeroever verbeterd. Dat was een pluspunt t.o.z. van vorige jaren.

De weersomstandigheden waren zeker niet bevorderlijk voor een goede en intensieve trek: veel bewolkt en soms mistig weer bij (te) zachte temperaturen. Opklaringen kwamen soms wat laat naar de middag toe, of bij O tot NO wind bij een staalblauwe lucht waardoor een pak vogels veelal op grote hoogte (en dus moeilijk zichtbaar) overvlogen.

In totaal werden er op de HP ca. 62.470 vogels geteld wat neerkomt op een gemiddelde van 683 vogels/uur. In 2008 waren er dat met bijna 3 extra teluren, 92.286 vogels of gemiddeld 979 vogels/uur.

Het grootste aantal trok door op 28 oktober met ca. 12000 vogels op 5 uren tijd. Dat hoge aantal werd vooral bepaald door twee reusachtige groepen Spreeuwen, totaal meer dan 9.000 ex. Meestal werden gedurende een volledige morgentelling 30 à 35 trekvogelsoorten waargenomen.

De vogelrijkste dag was dit jaar 31 oktober met 46 soorten (plaatselijke vogels niet meegerekend).

Alles bijeen is het een matig trekseizoen geworden met minder vogels dan vorig jaar, maar met regelmatig leuke soorten en waarnemingen die het trek tellen op de Hobokense Polder boeiend houden.

Bijzonderste soortgegevens 2009

De totaalijst van vier jaar trekellingen op HP telt momenteel 120 soorten. In 2008 noteerden we een voorlopig seizoenmaximum van 93 soorten. Een greep uit de waarnemingen gedurende 25 teldagen brengt ons voor 2009 tot volgende selectie uit de vogellijst met 80 soorten:

Aalscholver: max. 202 ex op 28/10 en totaal 713 ex wat beduidend minder is dan in 2008 met 4355 ex en een max. van 1408 vogels op 17/10/2008 (die dag een record in Vlaanderen).

of langs HP doortrekken. Uit onderzinking weten we dat bij dergelijke windrichting de verhouding in aantal is 60 à 70% tegenover 30 à 40% ligt.

De trekbaan langs LO vindt vermoedelijk zijn oorsprong ter hoogte van Noordkasteel/St-Anneke doordat een meerderheid van de doortrekkers die oversteek en trekbaan verkiezen boven een passage over het centrum van de stad.

Bij meer zuidelijk tot oostelijk gerichte wind zijn er meerdere groepjes trekkers die vanaf LO de Schelde overvliegen richting Polderbos.

Bij sterke tegenwind 4-5 Bf ZO tot ZW vliegen de meeste zangvogels lager over en tussen de bebouwing van de HP zodat er mogelijk een deel dat buiten het gezichtsveld

Trektellingen Hobokense Polder: najaar 2009

Dit jaar werd er langs Hobokense Polder geteld van 3 oktober tot 8 november met in totaal dus 91u45 teluren verdeeld over 25 tellingen/dagen.

Ingevolge de werkzaamheden rond de Scheldedijkverhoging bij het Polderbos was er op sommige dagen een heen- en weer rijden van zandtransporten. Omwille van die overlast werd de telling van 6 oktober voortijdig afgebroken en werd op 26 en 27 oktober uitgeweken naar Jachthaven Hoboken (zowat 2 km zuidelijker).

Op sommige werkdagen was er ook wat lawaaihinder van een betonfabriek op Linker Oever.

Door het verwijderen van struiken en

Grote zilverreiger: enige waarneming van 6 ex op 31 oktober. Dezelfde morgen werden er op telpost Krui-beekse Polder 14 ex geteld. Tijdens de trektellingen in 2008 werd regelmatig een overvliegende en pleisterende vogel op HP waargenomen.

Kleine zwaan: groepje van 4 ad. naar zuid op 31 oktober. Ze werden even later ook door telgroep Krui-beekse Polder waargenomen.

Kleine rietgans: 1 ex op 8 november in groep van Canadese ganzen.

Kolgans: totaal 93 ex met max. 45 vogels op 18 oktober

Grauwe gans: door zachte weer slechts 181 ex totaal, in 2007 bij kouder najaar 551 ex.

op telpost Krui-beekse Polder werden gezien.

Sperwer: totaal 47 ex en dagmax. van 8 ex op 7 oktober.

Buizerd: totaal 41 ex met max 15 op 25 oktober

Smelleken: 4 vogels langs LO, waarvan 2 ex op 9 oktober. Het is niet altijd gemakkelijk om het onderscheid te zien tussen plaatselijke vogels en doortrekkers.

Slechtvalk: totaal 3 juv. die eind oktober/begin november telkens in z. richting langs LO vlogen. Het betreft mogelijk een plaatselijke juveniele vogel die regelmatig samen met nog 2 andere Slechtvalken in Krui-beke en Hemiksem werd waargenomen.

Kievit: totaal 761 ex met vooral doortrek van 718 vogels op 31 oktober, voormiddag.

Canadese gans: deze exoot die niet meer op de soortenlijst van www.trektellen.nl staat, werd vanaf 2008 niet meer geteld. Het gaat om groepjes en groepen met max. 200 ex per dag die heen en weer vliegen tussen LO en Wintam en op verschillende plaatsen pleisteren.

Nijlgans: Deze exoot is geen echte trekvogel. Ze vliegen meestal per koppel of in groepjes langs de Schelde tussen LO en Noordelijk Eiland te Wintam. Dagmax. 63 ex op 8/11

Brilduiker: groepje van 3 vogels vloog op 31 oktober over naar Zuid.

Grote zaagbek: 1 ex hoog overvliegend naar Z. op 19 oktober.

Bruine kiekendief en Blauwe kiekendief telkens 1 wijfje respectievelijk op 7 en 8 okt, die gelijktijdig

ber, voormiddag.

Bonte strandloper: 3 vogels op 5 okt. Waar is de tijd dat regelmatig groepjes bij laag water op het slik langs de Scheldeoever pleisterden?

Wulp: bijna dagelijks trekken kleine groepjes in de ochtendschemer langs de Schelde richting zuid. Max 31 ex op 8 nov. Het is nog onduidelijk waar ze overdag gaan fourageren.

Kokmeeuw: wordt niet meer geteld. Elke morgen, voor en rond zonsopgang, trekken tot ca 2000 vogels (cfr Bert Mertens) langs de Schelde naar Zuid en keren 's avonds terug naar de slaapplekken op LO en Saefinghe. Het gaat dus duidelijk om voedseltrek.

Zilvermeeuw: tot max 96 vogels per dag die waarschijnlijk hetzelfde trekgedrag als Kokmeeuw vertonen.

Houtduif: totaal 12719 vogels met max. 1715 ex op 26 oktober. Het betreft deels vogels die bij het ochtendgloren vanuit een plaatselijke slaapplek (o.a. HP, kasteeldomein Krui-beke) naar hun fourageergebied trekken en echte trekkers van soms honderden vogels die in oostelijke richting trekken. Een intensieve trekbaan loopt langs de Grensmaas.

Velduil: op 1 november vloog een Velduil hoog over in oostelijke richting. Vijf dagen later, op 6 november, kwam een vogel (dezelfde?) vanuit het oosten aangevlogen die al kerend langzaam neerdaalde in de HP. Eerder, op 21 september 2008, trok er ook al eens een Velduil langs de Schelde.

Boomleeuwerik: met een totaal van 107 vogels en dagmax. van 25 ex (15 okt) was deze soort wat meer aanwezig dan vorig jaar (2008: 47 ex).

Veldleeuwerik: Waar is de tijd dat er in het najaar nog groepen van honderden Veldleeuweriken doortrokken? De achteruitgang van de Noordepopulatie weerspiegelt zich in het kleiner aantal passanten. Bij een totaal van 2760 vogels noteerden we vooral de 1128 ex die op 20 oktober doortrokken met ca 80 ex als grootste groep.

Boerenzwaluw: 19 van de 20 boertjes trokken door op 9 oktober.

Graspieper: totaal 2359 ex. Het aantal graspiepers lag dit jaar een stuk lager dan in 2008 (4217). Ochtenden met 500 of meer doortrekkers vallen steeds in de eerste week van oktober. Waarschijnlijk liggen de aantallen eind september nog een stuk hoger.

Waterpiepers: met een aantal van 26 vogels was deze overwinteraar minder aanwezig dan in 2008 (84). Het betreft vermoedelijk vooral vogels die 's ochtends vanuit de gezamenlijke slaapplek, het rietveld in de HP, naar de Scheldepolders (o.a. Krui-beke) vliegen om voedsel te zoeken.

Het aantal kwikstaarten was dit jaar ook lager dan in 2008. **Grote gele kwikstaart:** 28 (71) **Witte kwik:** 182 (304)

De zangvogels die vooral 's nachts doortrekken, waren dit najaar ook duidelijk minder present. Goede voorbeelden daarvan waren o.a.

Heggenmus: 7 (31 in 2008) **Zwarte roodstaart:** 1 (8)

Bij de lijsters noteerden we vergelijkbare totalen bij **Beflijster:** 10 (7), **Merel:** 28 (35), **Kramsvogel:** 445 (457) en **Grote lijster:** 19 (27)

Daarentegen waren er minder doortrekkers bij **Zanglijster:** 103 (401) en **Koperwiek:** 1268 (4190)

Het aantal ongedetermineerde lijsters of lijsters spec. (Zanglijster of Koperwiek) lag dit jaar een stuk lager: 299 (1414). Mogelijk was er dus nog een groter verschil in aantallen van beide soorten.

Hetzelfde kan worden gezegd voor de mezensoorten. De aantallen waren een stuk lager dan vorig jaar (aantal 2008 telkens tussen haakjes) met najaarinvasies van o.a. Pimpelen en Zwarte mees.

Staartmees : 8 (75), **Zwarte mees:** 0 (26), **Pimpelmees:** 37 (248), **Koolmees:** 3 (107)

Onder de kraaiachtigen waren er dit jaar ook wat minder bij

Gaai: 21 (207), **Kauw:** 1498 (2094) **Zwarte kraai:** 317 (558)

Roek daarentegen was meer present met 158 (57)

Spreeuw: met een totaal van ca 24.414 ex was deze groepstrekker

talrijker dan vorige jaren (o.a. 9268 in 2008). Maar dit verschil sloeg vooral op twee geweldige zwermen van totaal ruim 9000 ex die op 28 oktober na zonsopgang waarschijnlijk vanuit hun slaappleats langs LO doortrokken. Op 25 en 28 okt. vloog telkens tussen een overtrekkende groep een vaalbleek exemplaar dat mogelijk een juv Rose spreeuw was. Goede determinatiekenmerken als lichte stuit en kortere snavel konden niet worden waargenomen, zodat beide vogels ook mogelijk zeer lichte juv Spreeuwen waren.

Lagere aantallen noteerden we nog bij **Ringmus:** 58 (150) en volgende vinkachtigen t.o.z. van vorig jaar:

Vink: 10295 (30407) Het kleiner aantal vinken weerspiegelt zich ook in een kleiner dagmaximum: 1545 ex op 19 oktober tegenover 3554 ex op 7 oktober 2008. **Keep:** 34 (179) **Kneu:** 394 (612)

Gelijklopende totalen in vergelijking met vorig jaar noteerden we bij:

Europese kanarie: 2 (1), **Putter:** 39 (33), **Sijs:** 347 (406), **Barmsijs:** 18 (8) was vooral aanwezig op 1 november met groepje van 14 ex.

Volgende soorten werden dit jaar op de trektelepost HP niet waargenomen

t.o.v 2008:

Lepelaar (4) Brandgans (1) Smient (1) Tafeleend (77) Witoogend (1) Rode wouw (1) Oeverloper (1) Zwartkopmeeuw (3), Halsbandparkiet (1) Huiszwaluw (3) Grote pieper (1) Gele kwikstaart (in 2008 nog 3, waarvan 2 op 21 sept) Tapuit (1) Goudhaantje (2) Baardmanneletje (5) Zwarte mees (26) Kruisbek (29) Goudvink (2) Appelvink (4) Sneeuwgorst (1) en Ortolaan (1)

Vogels ter plaatse

Bij de waargenomen vogels in de Hobokense Polder en langs de Schelde treffen we zowel standvogels als tijdelijke doortrekkers aan zodat het aantal en de soorten nogal eens kunnen wisselen naargelang het tijdstip. Volgende soorten kwamen tijdens en na de trektellingen in het vizier: **Blauwe reiger** (1-4), **Nijlgans** (4), **Wintertaling** (max 34), **Wilde eend** (9), **Pijlstaart** (1) **Slobeend** (3) **Sperwer** (1-2) **Buizerd** (1-6) **Torenvalk** (1-2), **Waterral** (alleen auditief, 3 in rietveld, 1 op Plevierenhoek), **Kievit** (tot 50 tal langs Scheldeoever), **Witgat** (1-2), **Groenpootruiter** (1 zowel langs de

Foto: Luk Smets

Scheldeoever als op het Broekskot), **Grote mantelmeeuw** (1-2 Schelde), **Holenduif** (1-3), **Groene en Grote bonte specht** (1-2)

Een **Kleine bonte specht** vloog op 1 nov vanuit HP hoog over de Schelde naar de bomen bij de kerk van Burcht. Dezelfde morgen vloog een groepje van 11 **Barmsijs** de HP in en op 3 nov nog eens 3 ex. Een prachtig koppel **Goudvinken**, waarvan het mannetje regelmatig riep, was even te zien naast de kijkhut/Broekskot op 2 nov. Daar waren dezelfde morgen ook 3 **Vuurgoudhaantjes** in gezelschap van pimpel-en koolmezen te spotten. **Tjiftjaf** (1-4) was, soms zingend, nog minstens tot 27

Verder nog: **Kramsvogel** (max 15) **Koperwiek** (max 20 tal) **Staarthees** (17 tal) **Sijs** (groepje van 20 tal) **Groenling** (1-9, vaak op rozebotels) **Keep** (1-5) en ....een mooie blauwe **Grasparakiet** langs de Scheldeoever op 21 okt. **Alle details over de trektellingen van 2006 -2009 vind je op www.trektellen.nl onder België en Hobokense Polder.**

Dankwoordje

Als solo teller kom je soms ogen en oren te kort om al wat vliegt en roept op te sporen en te noteren. Medewaarnemers en notulisten zijn dan ook altijd meer dan welkom.

Foto: Luk Smets

okt aanwezig. **Waterpieper** (1 op Broekskot op 20 okt; deze winter zal de slaappleats in het rietveld bij valavond nog eens bezocht worden) **Grote gele kwikstaart** (1) **Zwarte roodstaart** (1 zong nog op 10 okt vanop fabrieksloods op LO) 2 **IJsvogels**, die de laatste winter hadden overleefd, waren zeer roepactief langs Scheldeoever en steiger op 21 okt. De plassen in de HP waren toen grotendeels uitgedroogd, zodat ze noodgedwongen elders moesten gaan vissen.

Ekster (tot min 25 op slaappleats in HP, vliegen regelmatig naar LO om voedsel te zoeken)

Gaai (3-5) die zoals vorige jaren regelmatig heen en weer naar LO vlogen waarbij ze telkens een eikel in de HP achterlieten.

Voor de voorbije trektellingen van 2009 waren dat: Wim Mertens, Bert Mertens, André Van Langenhove, Kris Vos, Wim Roelant, Jan De Bie en Anne-Marie Baudringhien, Luk Smets en Ria Thys, Ivo De Herdt, Joachim en Joannes Pintens, Jan Rose en treksteller Maurice Seghers uit Meise.

Sonja Van Kerckhove ten slotte zorgde voor het vlot inbrengen van de teksten.

Hartelijk dank voor jullie hulp en graag tot volgend jaar.!

Voor verdere inlichtingen of opmerkingen kan je terecht bij

Luc Van Schoor
Email: luc.vanschoor@scarlet.be
Gsm 0494/33 63 09

Alweer een recordherfst, de tweede warmste aller tijden (na 2006). Bovendien viel in de maanden augustus en september abnormaal weinig neerslag. Al het water in de Hobokense Polder verdampte en de plassen vielen droog. Enkel op het Broekskot was er nog een klein beetje water. Pas eind november zorgde de hevige neerslag terug voor wat water in de plassen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat weinig watervogels werden gezien.

Aalscholvers werden enkel overvliëgend waargenomen (AVL, DJ, JP, ML), in Fort 8 ook foeragerend (JR). **Krakeenden** kon je in de herfst sporadisch in klein aantal aantreffen op het Broekskot (<10 ex.) met een uitschieter van 37 ex. op 26/10 (AVL, BP, DJ, JR). **Slobeend** was bijna altijd te zien. De mannetjes waren na de rui nog moeilijk te onderscheiden van de vrouwtjes. Begin september waren er nog groepjes van 15 en 27 ex., nadien maximaal 5 ex. samen. (AVL, GVS, JS, LSc, PB, VL, WM). De **wintertaling** voelde zich blijkbaar wel thuis op de ondiepe modderplas. De soort was continu aanwezig in groepjes van 10 tot 35 ex. (AVL, BP, DJ, GB, GVS, JR, JS, LS, LVS, MG, ML, PB, WM). Na eind oktober werden af en toe 1 of 2 **bergeenden** gezien op het Broekskot (AVL, JR) en 3 ex op de Schelde (AVL). **Pijlstaart** werd enkel op de Schelde (1 vrouwtje), op de Nieuwe Zandweel (2 mannetjes) (AVL, LVS) en overvliëgend (11 ex.) (WM) waargenomen. Voor **futen** was er echt te weinig water, maar zij vonden op Fort 8 en op de Schelde nog wel geschikte foerageerplaatsen (JR, ML, LVS). **Ijsvogel** werd begin september nog enkele malen gezien (BP, DJ, WM), en nog één keer eind oktober (AVL). Op de vijver van Polderstad werd op 15/9 een mannetje **mandarijneend** waargenomen (DJ) en op 7/11 een koppeltje waarvan het vrouwtje volledig wit was (WD).

De vrijvallende modderpartijen langs de plassen lokten wel wat steltlopers en reigerachtigen: **watersnip** en **witgat** kon je echt dagelijks zien op het Broekskot. De aantallen van de eerste soort wisselde van dag tot dag tussen 1 en 9 ex (AVL, BP, DJ,

Waarnemingen in de regio 1 september 2009 tot en met 30 november 2009

Wim Mertens

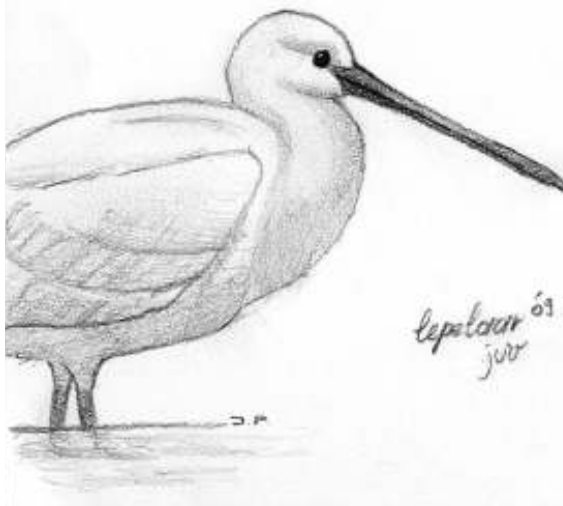
Purperreiger - Foto Wim Dekelver

GB, GVS, JP, JR, JS, LS, LVS, KDK, MG, ML, PB, VL, WM). Dit wijst er op dat watersnippen aan- en afvlogen tijdens de trek. Van de witgatjes zaten er elke dag ongeveer even veel met een maximum van 10 ex. (AVL, BM, BP, DJ, GB, GVS, JP, JR, JS, LS, LVS, KDK, KJ, MG, ML, PB, RD, VL, WM), wat er op wijst dat zij langer in de Polder verbleven. Van 15/9 tot 6/11 verbleef tussen de snippen en de witgatjes ook een eenzame **groenpootruiter** (AVL, DJ, GB, LVS, JR, ML, WM). Dit dier was gekwetst aan een poot maar kon wel vliegen en is uiteindelijk toch warmer oorden gaan opzoeken. Op 13/9 werd 1 **oeverloper** gezien (LSc). Begin september kon je, door de lage waterstanden vanuit de kijkhut zelfs de **waterral** wel eens bewonderen (mooie foto's van Marcel Geleyn en Guy Borremans op www.waarnemingen.be). Dit is uitzonderlijk, deze vogels zijn wel luidruchtig, maar laten zich slechts zelden zien. In oktober werden elders, ook op plaatsen zonder water, waterrallen gehoord (DJ, WM).

Een laatste **lepelaar** werd op 5/9 gezien (VL, WM). Eén van de mooiste waarnemingen deze herfst was een

volwassen **purperreiger** op 11/9 (GB, WD). Eind september en begin oktober kwam de **grote zilverreiger** (1 ex.) wel eens foerageren op het Broekskot (AVL, ML, VL) of vlogen er kleine groepjes (3-4 ex.) over de Polder (AVL, DJ). Een (soort) **flamingo** vloog over de Oudstrijderslaan op 14/9 (TV). Het najaar is een goede periode om roofvogels waar te nemen in de Hobokense Polder. Vele voorbijtrekkende roofvogels komen even een kijkje nemen om te rusten, voor een snelle hap of om er enkele

dagen te verblijven. Natuurlijk zijn er nog veel meer die straal voorbij vliegen, want het goede weer wacht verder naar het zuiden. Over al deze overtrekkende vogels lees je meer in het artikel van Luc Van Schoor elders in dit nummer. Begin september jaagden 1 tot 3 **boomvalken** nog naarstig op libellen boven de restanten van de plassen (AVL, DJ, MG, VL, WM). Deze dieren hebben vermoedelijk in de polder gebroed.

Op 21/10 bracht een late boomvalk nog een kort bezoek (AVL, GB). Overigens vlogen er op de Dag van de Natuur (14 november) nog steeds bruinrode heidelibellen rond! De **buizerd** kan je bij elk bezoek zien, zo ook dit najaar: 1 – 4 ex. (AVL, BM, DJ, GB, LS, LSc, LVS, MG, ML, PB, RD, VL, WM). Ook elders werd de buizerd waargenomen: Fort 8 (JR), Petroleum Zuid (JC) en in de buurt van het Vogelzangpark (LT). Ook de **sperwer** heeft een vaste stek in de polder. Hij gedraagt zich minder opvallend en bijgevolg wordt hij (veel) minder waargenomen (AVL, BM, JR, LVS, VL). De **slechtvalk** werd gezien in de Polder (LVS), ter hoogte van de oude scheepswerf (AVL, LVS) en op Fort 8 (Jan Rose). **Torenvalk** werd maar 3 keer waargenomen (AVL, GB, ML). Nadat op 1/11 reeds een voorbij vliegende **velduil** was gezien tijdens de trektellingen, kwam er ook op 6/11 één aangevlogen. Hij vloog erg hoog, maar toen hij de Hobokense Polder in het vizier kreeg, daalde hij gestadig om uiteindelijk ergens in de Graspolder tussen de bomen uit het zicht te verdwijnen (LVS, WM). Begin september werd een **wespendief** waargenomen in het Middelheimpark (WM) en eind oktober

Joachim Pintens is 11 jaar en woonachtig in Hoboken. Hij is niet alleen een verwoed vogelaar, maar hij is ook heel kunstig aangelegd. Zijn tekeningen wijzen op een voorliefde voor vogels en vlinders.

Meerdere malen was hij van de partij met zijn papa bij de trekvogeltellingen.

Geregeld zullen we ons Polder.blad opsmukken met zijn werken.

Bedankt, Joachim en doe zo verder !

vloog een **havik** over de Groenenborger campus (PH).

Ook andere trekvogels vertoefden kortere of langere tijd in onze afdeling. Twee **tapuiten** kwamen even voedsel zoeken op het uitgedroogde Rallegat op 10/9 (GB). **Houtsnip** werd 1 keer gezien in de Polder op 11/11 (BM). Ook **kleine bonte specht** werd dit najaar maar 1 keer gezien, in de populierenaanplanting (BM). Ook telkens 1 waarneming van **goudvink** (een koppel op 2/11, LVS), **vuurgoudhaan** (3 ex. 3/11 LVS) en **zwarte roodstaart** (10/10, LVS). **Sijzen** en **groenlingen** werden verspreid over de Polder waargenomen (AVL, LVS, WM). In groep gemengd met mezen werden **goudhaan** (AVL, WM) en **boomkruiper** gezien (GB). Deze laatste soort was ook aanwezig in de parken (SB, JVDV) en in een tuin (DJ). **Koperwiek** en **kramsvogel** werden zowel op Fort 8 als in de Hobokense Polder gezien (AVL, DJ, GB, JR, LVS, WM). In en rond het Kielpark vertoefden op 26/10 6 **halsbandparkieten** (KP).

Het leuke vlinderjaar zette zich ook door in de herfst. De **kleine vuurvlinder** zat op 5/9 op zijn waardplant smalle weegbree aan de toegang ter hoogte van de vijver van Polderstad (WM). Dit fraaie vlindertje breidt zich binnen de Hobokense Polder de laatste jaren uit. Ook de trekvlinders **atalanta**, **distelvlinder** en **oranje luzernevlinder** werden in en buiten de Hobokense Polder regelmatig waargenomen (DJ, GB, JP, JV, LVS, MG, ML, SB, TV, WM). De **kleine vos** liet zich voor het eerst sinds 2004 zien op 25/10 en wel tijdens de vogel-trektellingen (BM, LVS). Ook 5 jaar geleden dateerde de waarneming uit oktober. Dit zijn waarschijnlijk zwervende individuen, geboren in de herfst en op zoek naar een geschikte overwinteringsplaats. Vroeger, tien of vijftien jaar geleden, was deze vlinder nog bijzonder algemeen!

Op meerdere plaatsen in Hoboken, in de Polder, in Polderstad, in de buurt van het Sorghvlietpark, in de Hollebeekvallei en in de buurt van het Schoonselhof werden **egels** aangetroffen, zowel platgereden als

levende dieren (DJ, AVL). De **bunzing** is ook een dier dat je eerder dood dan levend zult zien. Op 20/10 lagen twee verkeersslachtoffer op de ring rond Antwerpen: één van het Kielpark en één ter hoogte van het Vogelenzangpark (GD, SS). De **rode eekhoorn** werd gezien in het Sorghvlietpark, Fort 8 en het Middelheimpark (BW, GS, JP, JVDV). In de Hobokense Polder werd de waarneming van augustus bevestigd door de aanwezigheid van recente sporen, nl. aangeknaagde hazelnoten (ML). Ook de aanwezigheid van de **vos** in

Waarnemers:

AVL	Andre Van Langenhove
BM	Bert Mertens
BP	Bram Piot
BW	Bernd Willaert
DJ	Danny Jonckheere
EJ	Erik Jonckers
ET	Erik Toorman
GD	Gwenda Dispersyn
GS	Gilon Stephan
GB	Guy Borremans
GVS	Guy Van Steen
JR	Jan Rose
JP	Joachim Pintens

Kleine vuurvlinder - Foto: Wim Mertens

de Polder werd nog eens bevestigd door 2 waarnemingen (AVL).

Het Park Sorghvliet raakt stilaan bekend voor zijn rijkdom aan exotische waterschildpadden. Op 5/9 werden vier soorten aangetroffen: **geelbuik-**, **geelwang-**, **roodwang-** en (een soort) **sierschildpad** (SDS). Zou dit te verklaren zijn door de aanwezigheid van Safaria, de dierenhandel op de Antwerpse steenweg? Dit is in elk geval niet zo goed voor onze natuur. Wij raden onze lezers dan ook aan om nooit dergelijke schildpadjes te kopen. Ze zien er erg schattig uit als ze klein zijn, maar de volwassen dieren zijn redelijk vraatzuchtig en veel te groot voor de meeste huisterraria.

JC	Joeri Claes
JS	Jos Simons
JVDV	John Van de Voorde
KDK	Kris De Keersmaecker
KJ	Kobe Janssen
KP	Kris Peeters
LS	Luk Smets
LSc	Louis Schramme
LVS	Luc Van Schoor
MG	Marcel Geleyn
ML	Marnix Lefranc
PB	Pierre Blockx
PH	Peter Hofman
RD	Ronny Deckers
SB	Stijn Baeten
SDS	Steven De Saeger
SS	Steven Sels
TV	Toon Verbruggen
VL	Valerie Lejeune
WD	Wim Dekelver
WM	Wim Mertens

2010: Internationaal jaar van de Biodiversiteit Wat is biodiversiteit?

Ria Thys

Biodiversiteit is de afkorting van 'biologische diversiteit' en staat voor de verscheidenheid aan levensvormen, genen en ecosystemen op onze planeet. Het gaat over natuur in al haar vormen: vogels, insecten, algen, planten, vissen, paddenstoelen, reptielen, amfibieën, ...

Biodiversiteit kan op drie niveaus beschouwd worden:

- Diversiteit aan soorten: de variatie van alle soorten dieren, planten, zwammen en micro-organismen.
- Diversiteit aan ecosystemen: het geheel van relaties tussen soorten en het leefgebied waarin ze voorkomen.
- Diversiteit aan genen: de verscheidenheid in genetische opmaak van dieren, planten, zwammen en micro-organismen.

Hoe meer biodiversiteit, hoe beter. De natuur voorziet in een belangrijk aandeel basisbehoeften zoals gezond voedsel, zuivere lucht, natuurlijke grondstoffen, proper water, bescherming tegen virussen en klimaatsverandering, beschutting en geneesmiddelen. Biodiversiteit is bijgevolg een soort levensverzekering. Maar planten en dieren sterven aan een steeds sneller tempo uit door onze natuurbelastende manier van leven.

Het jaar 2010 is daarom door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit. In dit jaar zullen alle landen extra aandacht geven aan biodiversiteit en verslag uitbrengen over hun vorderingen in het behalen van de doelstellingen.

Maar ook plaatselijk in onze afdeling gaan wij iets extra's doen in dit Jaar van de Biodiversiteit.

In elk Polder.blad gaan we een SOORT "in the picture" zetten. 4 Polder.bladen in 2010, dus 4 soorten die symbool staan voor een aspect van de biodiversiteit.

In dit nummer hebben we gekozen voor een tuinvogel die zich al enkele tientallen jaren ontwikkeld heeft tot de meest voorkomende vogel in Vlaanderen, nl.

de merel

Turdus merula

Het aantal merels wordt zelfs hoger geschat dan huismussen! Zo'n 150 jaar geleden werd de merel nog omschreven als een 'schuwe bosvogel', maar toen begon de soort

gehakte pinda's, meelwormen, ... In het voorjaar en 's zomers kiest hij vooral voor wormen, maar ook slakken en insecten en vanaf de late zomer ook bessen en vlezig vruchten. Zijn lievelingsbessen zijn de rode bessen van de vogelkers.

Hoe kan je een merel herkennen?

De merel is zo'n 25 centimeter groot en weegt ca 100 gr. Het mannetje van de merel is helderzwart met een opvallende oranje snavel. Het vrouwtje is bruin met een bruine snavel en de jongen zijn gevlekt, zoals alle lijsterjongen.

Merel mannetje - Foto: Jan Rose

zich meer en meer aan te passen aan de invloed van de mens op de omgeving. Is dat nu door het gras dat mensen als gazonnetje overal verspreiden en waarin zich het lievelingsvoer der merels graag ophoudt, of de gunstige broedplaatsen of het steeds verder verdwijnen van bos? Feit is dat de vogel, die tot de lijsterachtigen behoort, thans de mens volledig heeft geaccepteerd en zelfs de kleinste grasveldjes in de stad tot foerageergebied heeft gemaakt.

Waarmee voedt een merel zich?

's Winters neemt de merel graag voeder van mensen aan. Een appel is zijn favoriet, maar ook ander fruit,

De merel is een zangvogel die vele verschillende roepen hanteert. De contactroep is een fijn, rollende 'sr-rieh'. Bij opwinding is er een diepe 'dack'. De alarmroep is een gedempte 'djoek' of een hardere 'dack dack dack', langer overslaand 'taktak derriegie doek-doek' of luidschreeuwend 'tieks tieks tieks'. Zijn zang is welluidend, een melancholisch fluiten, relatief langzaam en met veel verspringende tonen.

Waar bouwt de merel zijn nest?

Zo vanaf maart begint de paarvorming bij merels. Merelnesten zijn altijd fraaie bouwwerkjes in meestal

dicht struikgewas. Merels worden daarbij vaak heel vertrouwelijk en nesten vlakbij vaak gebruikte doorgangen en deuren zijn bepaald niet bijzonder. In enkele dagen tijd maken zij een diep, komvormig nestje dat glad gestreken wordt met een beetje vochtige aarde, voordat de laatste laag van fijne draden wordt aangebracht.

De eitjes hebben een bruine tekening op een groene ondergrond en worden ca 11 à 16 dagen bebroed. De jongen worden in het nest ca 12 à 19 dagen door beide ouders gevoed in het nest. Heel vaak begint het vrouwtje al met een tweede nest en broedsel voor haar eerste jongen zelfstandig zijn.

Verspreiding van de merel in Vlaanderen en op wereldvlak

Je kon al lezen dat de merel een van de meest voorkomende vogel is in Vlaanderen; het is zelfs zo dat hij overal voorkomt (in elke provincie, in elke stad of dorp). Als we er de Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002 op naslaan, leren we dat er in België in die periode toch naar schatting 500 000 à 540 000 broedparen geïnventariseerd werden, waarvan iets meer dan de helft in Wallonië. Wat Vlaanderen betreft, zijn de aantallen iets lager in de Kust- en

Merel vrouwtje - Foto: Guy Borremans

Scheldepolders, in de grote heidegebieden op het Kempens Plateau en in grote, oude bosgebieden zoals het Zoniënwoud. Dit in vergelijking met de andere gebieden in Vlaanderen.

Bekijken we de verspreiding van de merel even op wereldvlak dan geeft onderstaand kaartje weer dat de merel zowat in heel West-Europa voorkomt.

Enkel in het noorden van Zweden en Finland ontbreekt de merel. In Noord-West-Afrika en delen van Azië en Australië kan de merel ook

gedijen, maar in Amerika (Noord en Zuid) komt hij helemaal niet voor. Er zijn wel andere Blackbirds in Amerika, die ook tot de lijsterachtigen behoren.

En als je in het buitenland bent, is het misschien wel leuk de naam van de merel in enkele andere talen te kennen.

Engels: Blackbird - Duits: Amsel - Frans: Merle noir - Spaans: Mirlo - Italiaans: Merlo - Zweeds: Koltrast - Deens: Solsort

Vogels voeren en beloeren

Natuurpunt telt deze winter reeds voor de tiende maal op rij de tuinvogels. En de merel prijkt de laatste jaren steevast op de eerste plaats, gevolgd door koolmees en roodborst.

Bij het laatste Natuur.blad kreeg je een mooie folder over de actie Vogels Voeren en Beloeren. **Het grote telweekend vindt plaats op zaterdag 6 en zondag 7 februari.**

We doen hierbij een warme oproep om deel te nemen aan deze zeer belangrijke gegevensverzameling. En natuurlijk ... help je tuinvogels ook deze winter door ze op de juiste manier bijvoeding aan te bieden.

Iedereen kan tuinvogels tellen! Je hoeft echt geen expert te zijn! Natuurpunt verzamelt je maandelijkse tellingen van 1 oktober tot 31 maart. Neem je folder of surf even naar de Natuurpuntsite: www.natuurpunt.be

Verspreidingsgebied merel: internationaal

TE KOOP !!!

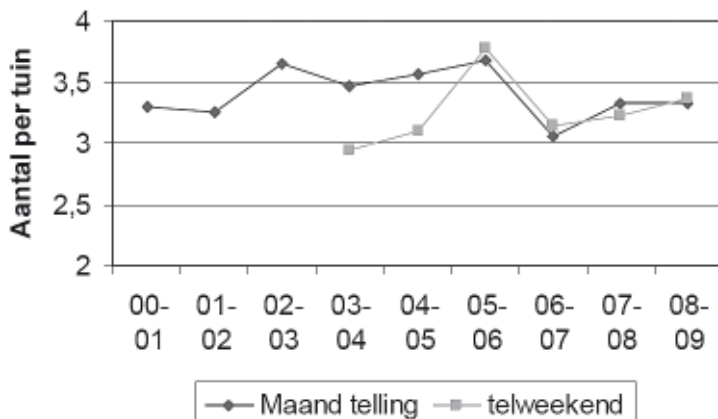
Nog op zoek naar een leuk geschenk voor een familielid, vriend, buur .... of gewoon voor jezelf? Je kan bij onze afdeling een prachtige **porseleinen drankmok** aankopen met de afbeelding van een merel. De mok is 8,50 cm hoog, heeft een doorsnede van 8 cm en past perfect onder je Senseo! Een mok kost 4 euro. Omdat de merel onze soort van het trimester is, verkopen we ook speciale bijvoeding voor merels: een **pindacake met bessen** kost 5 euro.

Stort 4 euro per mok of 5 euro per pindacake (rek.nr. zie blz. 2) en wij bezorgen ze aan huis als je in Hoboken of Antwerpen 2020 woont.

Merel - Foto: Wim Dekelver

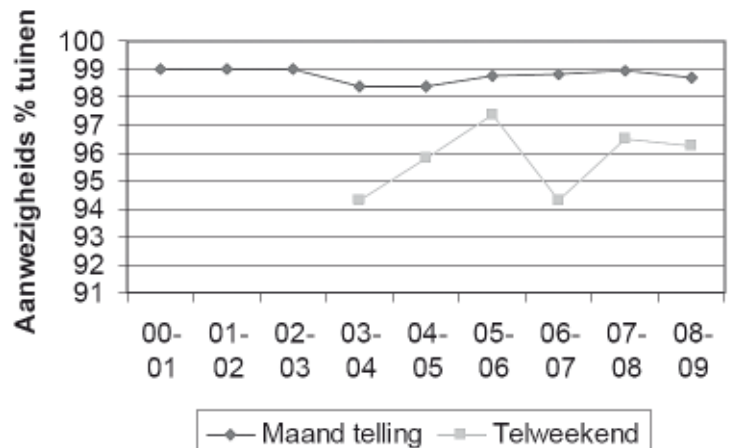
Merel aantal - grafiek 4a

Grafiek 4a: Sinds de start van de tellingen in 2000 schommelt het aantal merels rond de 3 tot 3,5 vogels per tuin. Sinds de winter 2003/2004 wordt er ook een telweekend georganiseerd begin februari. Na een tweetal jaren waren de resultaten ongeveer gelijkaardig.

Grafiek 4b: Ook qua aanwezigheid in de tuinen scoort de merel hoog. Bij de maandelijkse tellingen schommelt zijn aanwezigheid rond de 99 %. Bij de tellingen van het februariweekend schommelt de aanwezigheid tussen 94 en 97 %.

Merel frequentie - grafiek 4b

Ankona Ontmoetingsdag Zaterdag 13 februari

De Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA) organiseert i.s.m. het departement Biologie van de Universiteit Antwerpen (UA) de 13de editie van de ontmoetingsdag op zaterdag 13 februari 2010.

Naar goede gewoonte wordt jaarlijks de ANKONA-ontmoetingsdag georganiseerd op de tweede zaterdag van februari. Deze dag is het uitgelezen moment om collega-natuurlijfhouders te ontmoeten en nieuwtjes uit te wisselen. Reserveer 13 februari alvast in je agenda! Omdat deze editie wordt georganiseerd i.s.m. het departement Biologie van de Universiteit Antwerpen (UA), was het logisch 'Wetenschappelijk onderzoek en soortenbescherming' als centraal thema te kiezen. Bovendien zal in 2010 de Europese 'Countdown 2010'-actie wereldwijd in de kijker staan.

Het programma ziet er alvast veel belovend uit. Klassiek hebben in de voormiddag workshops plaats en in de namiddag worden de lezingen in plenum georganiseerd. We maken ook gebruik van de 'bioruimte' (microscopiezaal) zodat we praktische workshops kunnen organiseren. Uiteraard zullen er lezingen zijn over recente wetenschappelijke onderzoeken van UA, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), ... o.a. over de rivierdonderpad, over de relatie tussen vegetatie en hydrologie en over verschillende begrazingstechnieken. Ook zal een workshop aan recente vogeltellingen en -acties worden gewijd. In de namiddag zullen vrijwilligers het hebben over vleermuizen, de brede orchis ... en natuurlijk is er nog de 'korte berichten'-rubriek waarbij iedere organisatie of vrijwilliger een item kort kan komen toelichten dat verband houdt met natuurstudie. Gedurende de dag kan je info- en boekenstands van diverse (natuur-)verenigingen bezoeken.

Deelname is gratis, maar vooraf inschrijven is verplicht en kan t.e.m. 6 februari 2010

Inschrijven doe je bij voorkeur via het elektronisch inschrijvingsformulier.

Plaats van afspraak: Universiteit Antwerpen (Campus Groenenborger), Groenenborgerlaan 171, 2020 Antwerpen

Meer info: www.ankona.be (rubriek 'ontmoetingsdagen' en 'kalender')
Contactpersoon: Koen Cuypers,
ankona@admin.provant.be - 03 240 59 88

PROGRAMMA:

Voormiddag:

Ontvangst (vanaf 9u20) (koffie/thee)

9u50u – 10u: Verwelkoming (Joris Wils, departementshoofd Leefmilieu)

10u00 – 10u15: Inleiding (Prof. Patrick Meire, UA - Departement Biologie)

10u15 - 12u **Workshop 1a: Microscopie 'Wat je zeker moet weten!' (KAGM)**

10u15 – 12u **Workshop 2: Ervaringen met eenvoudige inventarisatietechnieken**

10u15: Steenuilenonderzoek (Elke Hermans, Milieuraad Ranst)

10u40: Inventarisatie van (micro-)nachtvlinders (Theo Garrevoet, VVE)

11u10: Bosmieren (koepels) opsporen en eenvoudig op kaart brengen (Reginald Verhofstede, Bosgroep Zuiderkempen)

11u40: Hazelwormen inventariseren in natuurgebied van Mortsels (Yves Joris, Natuurpunt, conservator Klein-Zwitserland))

10u15 - 12u: **Workshop 3: Recente wetenschappelijke onderzoeken**

10u15: Onderzoek naar de bedreigde rivierdonderpad in de Laarse Beek – Brasschaat/Antwerpen (Yves Humblet, UA)

10u50: Monitoringsproject in het natuurreservaat De Zegge (Geel): 'Relatie tussen en vegetatie en hydrologie i.f.v het beheer' (Hans Backx, UA & Steven Vansteenkiste, KMDA/CRC)

11u25: Ervaringen met begrazing in Kalmthoutse Heide (G. De Blust, INBO)

10u15 - 12u: **Workshop 4: Mussen, slechtvalken en zwaluwen: evolutie 2004 - 2009 in de provincie Antwerpen**

10u15: Het jaarlijkse mussentelweekend van Vogelbescherming: evaluatie na 5 jaar (Vlaamse Vogelbescherming)

10u50: Het succes van slechtvalk in prov. Antwerpen (Guy Robbrecht, FIR)

11u25: Eén zwaluw maakt de lente niet! Over zwaluwtellingen en -nesten en andere acties (Gerald.Driessens, Natuurpunt i.s.m. regionale landschappen).

Namiddag:

(mogelijkheid tot broodjeslunch: 6 euro er plaatse te betalen)

14u00 – 15u35: **Workshop 1b: praktische workshop Microscopie 'Paddenstoelen bekijken en determineren onder de microscoop'** (AMK)

14u00: Korte berichtenrubriek

14u30: Resultaten van onderzoek naar de populatiedynamiek van de brede orchis in Bornem (Walter Van den Bussche, SEMO)

14u50: Het dierenopvangcentrum van Brasschaat: een overzicht na 2 jaar werking (Marcel Peeters, VOC-Brasschaat)

15u15: Het NARA-S 2009: Scenario's voor het rivierenennetwerk en het effect op vissen (Anik Schneiders, INBO)

15u55: Het soortenbesluit praktisch toegelicht (Paul Stryckers, CVN)

16u10: Tien jaar zomeronderzoek (met bat-detectoren) op vleermuizen in de provincie Antwerpen (Alex Lefevre, Vleermuizenwerkgroep)

16u30: Slottoespraak (gevolgd door receptie)

Hoboken

www.hoboken.be

Op trektocht door de Hobokense Polder

De Hobokense Polder ligt tussen de Schelde, een aantal dichtbevolkte woonkernen, de industrie van Petroleum-Zuid en de voormalige Boelwerf. Niet meteen de plek waar je een erkend natuureservaat verwacht, maar het is er heerlijk wandelen in een verrassend rustig en groen decor. | Text: Kees Nol

De Nieuwe Antwerpenaar | 53

Whoppie het molletje

Gezinnen met kinderen kunnen in taverne De Scharren in de Graspoelsteraan gratis een leuke avontuur voor een 'doelwandelings' door de Polder met mascotte Whoppie. De kinderen leren werken met een kompas, een verrekijker en maken een aantal opdrachten uitvoeren.

Watervogeltelling

Een winter organiseert het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek zes watervogeltellingen in Vlaanderen. Bij die tellingen worden alle aanwezige watervogels geteld in zoveel mogelijk gebieden. In het weekend van zaterdag 12 en zondag 13 december is er een watervogeltelling in de Hobokense Polder. Bedoeling is een zicht te krijgen op hoeveel wilde vogels er zijn in Vlaanderen.

De Nieuwe Antwerpenaar | 53

De Hobokense Polder in de Nieuwe Antwerpenaar

De inhoud van dit artikel kan gelezen worden op onze website: www.hobokensepolder.be

natuureservaat vlak naast de deur

natuureservaat Hobokense Polder naam aan het vroegere gebied dat zich langs de oever van de Schelde overstroomd raakte. Dat was laaggelegen gebied dat vanaf de jaren zestig werd ontgraven. In de plaats is nu een natuureservaat ontstaan met heel veel planten- en dieren- en dieren-

Speciale vogels

Tijdens de zomervakantie zijn er heel veel speciale vogels", zegt Danny. Zo is er de kopschaar. Die vogel broedt in Nederland en is de kopschaar hij was en duurt een lang bezoek aan de Hobokense Polder. Omdat de stover ontdekt is, wordt de lepelaar zijn krijgen er ook zoeken."

De Goudklompjes

Heel wat mensen vinden het raar dat natuuractiviteiten ook worden gegeven in de graspoelsteraan. Het lijkt alsof er de natuur zo beschadigen. Maar de kelling van verschillende diersoorten en plantensoorten is actief ingrijpen ook in de Hobokense Polder soms nodig. "De Goudklompjes zijn vrijwilligers die gras maaien, de wandelpaden onderhouden, bomen kappen.

— WRC —
Wat u mee helpen met de vrijwilligers om de Goudklompjes? Dat kan elke woensdag van 9:30 tot 14 uur.
www.hobokensepolder.be

Dag van de Natuur: Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Zaterdag 21 november 2009

Al jarenlang plannen we natuurbeheer in de Hobokense Polder op de Dag van de Natuur. Dit jaar was het niet anders.

En we kunnen terugblikken op een fantastische voormiddag. Qua weer hadden we zeker niet te klagen. Het was een zonnige herfstdag.

Maar ook de opkomst was zeer bemoedigend. Er kwamen toch ca 25 mensen opdagen, waaronder enkele kinderen.

De formule: eerst flink werken en dan een picknick aan het KIJK.punt viel duidelijk in de smaak.

Er waren voorbereidende maaiwerken gedaan, waardoor de aanwezigen direct konden starten met het opruimen van het maaisel. Intussen werd er met de bosmaaiers naarstig verder gemaaid.

Jan Rose nam een aantal mooie foto's van het gebeuren.

Met Frans vertrek ik om 7u50 richting Leuven voor een dagje natuurbeleven. Op de parkeerplaats aan het conferentiecentrum Bremberg in Haasrode verzamelen we rond Rik Vranckx, onze gids deze morgen. Na een korte maar krachtige inleiding, met een 'zwamvloknaailapje' als didactisch materiaal wandelen we door het wondermooie Mollendaalbos, een stukje Meerdaalwoud. Het Meerdaalwoud is één van de weinige plaatsen in Vlaanderen die sinds de laatste ijstijd, circa 10 000 jaar geleden, altijd bebost is gebleven. Een oeroud bos dus, maar geen oerbos. In het bos zijn immers zeer oude sporen van menselijk gebruik terug te vinden. Tegenwoordig vinden wandelaars, ruiters en MTBikers er prachtig uitgestippelde parkoersen. En als we de Rik mogen geloven, wonen er in het 'Elfenbos' en 'Moemedel' nog heel wat aardige wezentjes.

Op onze tocht ontdekken we een ongelooflijk aantal mooie paddenstoelen. We vinden heel grote exemplaren gewone heksenboleet en parelamaniet. Daarnaast ook roodporiehoutzwam (kleurt met ammoniak paars), grijsgroene melkzwam (melk smaakt naar straffe radijsjes), veel valse hanekam (met aflopende plaatjes, de echte hebben plooiën), grote sponszwam (parasiet op wortels van naaldhout), het oorlepelzwammetje dat op dennenappels groeit, dennenmoorder, paardenhaartaailing, botercollybia, grote loofbostrechterszwam, grote molenaar (meelgeur), berkenzwam, Taphrina ofte heksenbezem (woekert oa. in sparren), ringboleet (die altijd onder naaldhout groeit), vliegenschwam ons allen bekend, radijsvaalhoed, tweekleurige vaalhoed, geschubde inktzwam (niet eten samen met wijn!), tranende franjehoed, papilrussula (ni verschieten Isa), slijmerige blekerik, witte kluiwzwam, parelstuifzwam, bruine anijszwam, groene anijstrectherzwam, gele korstzwam, porseleinzwam, rodekoolzwam, beukenrussula, de platte tonderzwam (ofte 'elfenbord' volgens Rik, omdat je op de onderkant met een pijpenstrootje kan schrijven), nevelzwam (die volgens Chris het einde van het paddenstoelenseizoen aankondigt), de krulzoom (overgang

Paddenstoelen, vogels ... en herfstkleuren in Mollendaalbos en Sint-Agatha-Rode

Zondag 25 oktober 2009

Gidsen: VM Rik Vranckx, NM: Frans Thys - Verslag en foto's : Kris Vos

tussen plaatjes- en buisjeszwam), geweizwam (pas op voor de herten in de zwamvlok!), geelwitte russula (de plaatjes lossen onder je duim als amandelschilfertjes).

Rik kent niet alleen de paddenstoelen bij naam, hij weet er vaak een grapje bij te verzinnen. Zo tovert hij uit een groep zwavelkopjes een lucifer met zwavelkopje, of hij tovert een parel in zijn hand uit een parelstuifzwam, of een rode parel steekt plots in de stengel van de parelamaniet, omdat die blijkbaar rood verkleurt na kneuzing... en dan dwarrelen er ineens briefjes uit z'n boek, zogezegd toevallig. Rik zegt droogweg: 'och kijk, jullie mogen er allemaal ééntje van hebben'. Op dat papiertje staat dan 'WAARDEBON, goed om één keer in het bos te ...' (niet geschikt voor publikatie). Deze man is niet alleen een heel goede paddenstoelenkenner, hij is bovendien een echte goochelaar, fenomenaal!

De ochtenduren zijn voorbijgevlogen en na vlug wisselen van onze schoenen trekken we naar de Langerodevijver in Korbeek-Dijle. Deze vijver is, zoals vele vijvers in de Dijlevallei, door mensen aangelegd. Buiten enkele grote zilverreigers is er vandaag helaas niet veel te zien, want de jagers zijn voorbijgekomen.

De vijver en het aangrenzende Langerodebos zijn sinds enkele jaren een onderdeel van het natuureservaat De Doode Bemde. Een mooie plek, het onthouden waard! Ook 's middags heeft Frans een verrassing voor ons klaar. We nemen onze lunchpauze in het feestzaaltje van een authentiek caféetje en de soep smaakt er heerlijk.

Na de middag nemen we eerst een kijkje aan de Grootbroekvijver. Op deze voormalige viskweekvijver zien we vanuit een prachtige kijktoren grote zilverreigers, krakeend, slobend en dodaars. De roerdomp laat zich echter niet horen of zien. Ook van enige beversporen niks te bespeuren, tenzij een 'twijfelachtige' dam in de afvoersloot van de vijver (*). Langs een 'meanderend' knuppelpad lopen we naar een andere kijkhut. Onderweg horen we de Cetti's zanger en Chris ziet vanuit de hut een ijsvogel, haar dag kan niet meer stuk.

En dan maken we nog een heerlijke landschapswandeling, avontuurlijk zoals we dat van Frans gewoon zijn. We vertrekken aan de vijvers van Pécrot in Florival in het uiterste zuiden van de Dijlevallei. De vijvers zijn in de loop der jaren sterk verland, waardoor de aantrekkingskracht voor veel watervogels grotendeels verloren is gegaan. Op de plas is er dan ook weinig te beleven vandaag dus

duiken we meteen de wildernis in. In 2003 zijn hier een aantal bevers uitgezet. De bevers zouden in Pécrot dammen hebben gebouwd maar wij hebben ze in ieder geval niet gezien. Maar de herfst daarentegen laat zich zien in al zijn kleurenpracht. Dit is gewoon genieten.

We lopen een stuk van de Dijle- en Laanwandeling en bereiken het Rodebos dat 110ha groot is. Het Rodebos heeft een gevarieerd reliëf: er is de vallei en het plateau met tussenin steile hellingen. Boven, waar er door erosie arme zandbodem vrijgekomen is zijn de sparbestanden deels al omgevormd naar heide. De bossen op de hellingen hebben een hoge natuurwaarde. Als enige beheersmaatregel geldt hier: niets doen. Op de omringende weilanden grazen de koeien alsof het nog volop zomer is. Stilaan naderen we Sint-Agatha-Rode langs twee alsmaar smaller wordende 'Trage Wegeltjes'. De zon gaat onder, een mooie dag loopt ten einde.

Ons rest Frans van harte te danken. Proficiat Frans, je hebt jezelf overtroffen met de organisatie van deze onvergetelijke fijne herfstdag. Al diegenen die erbij waren kijken alvast verlangend uit naar je volgende natuurexpeditie!

...MO-KRU-STRU-BO.....

(*) Naschrift van Frans : Jorn Van Den Bogaert, beverspecialist, heeft me na de tocht medegedeeld dat daar wel degelijk een beverdammetje ligt.

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Za 9 jan Natuurbeheer in de Hobokense Polder
WE 16/17 jan Watervogeltellingen
Wo 20 jan Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Za 30 jan **Boottocht op de Schelde**
Febr/maart Paddenraapactie
Za 6 feb Gezellig samenzijn en ledenvergadering
Za 13 feb Natuurbeheer in de Hobokense Polder
WE 13/14 feb Watervogeltellingen
Zo 14 feb **Daguitstap Meetjesland**
Wo 17 feb Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo 7 ma **Daguitstap Land van Waas**
Za 13 ma Natuurbeheer in de Hobokense Polder
WE 13/14 ma Watervogeltellingen
Wo 17 ma Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo 21 ma Lentekriebels in de Hobokense Polder

Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit tussen 9.30 u en ca 14 u
Voor info: contacteer André Van Langenhove,
03/288 00 81 of Gilbert Van de Velde, 03/825 12 75

Artikels voor het volgende Polder.blad - met
verschijningsdatum 1 april 2010 - dienen bij de redactie
te zijn op **28 februari 2010**
(zie colofon, blz. 2)

www.hobokensepolder.be